

॥२०॥ एवंत्विति अग्रेरंगिरास्तोबृहस्पतिस्ततःशंखादिक्रमेणवेदोक्तान्धिष्ययान्नानास्थानानिअजनयत् अध्यात्मपक्षेतुसमाधेःसकाशाद्युत्थितोहंकारंपुरस्कृत्यवत्तिनदीषुचिदात्मासंचरतीति ॥ २१ ॥ पक्षांतरेस्पष्टएवार्थःसिंधुमिति ॥२२॥२३॥२४॥२५॥२६॥ अद्भुतस्येति विभूरसिरितिश्रुतेरनुकरणं तेनविभूरसिप्रवाहणोवह्निरसिहव्यवाहनइत्यनुवाकोक्ताअन्येचधिष्ययाअग्रयोदर्शितास्तेषांज्येष्ठोविभूरित्यर्थः यावंतःपावकाधिष्ययाःसंतितावंतःसोमाःसोमयागाः एतच्चयाज्ञिकेष्वेवप्रसिद्धं ॥ २७॥ तानेवअग्नीनेव आत्मनिचित्ते आधारयत्अग्निध्यायतोऽग्निरेवप्रजारूपेणाविर्बभूवेत्यर्थः एवंचक्रष्यंतराणाम

एवमग्निर्भगवतानष्टःपूर्वमथर्वणा ॥ आहूतःसर्वभूतानांहव्यंवहतिसर्वदा ॥ २० ॥ एवंत्वजनयद्विष्ययान्वेदोक्तान्विबुधान्वहून् ॥ विचरन्विविधान्देशान्भ्रममाणस्तुतत्रवै ॥ २१ ॥ सिंधुनदंपंचनदंदेविकाथसरस्वती ॥ गंगाचशतकुंभाचशरयूगंडसाङ्गया ॥ २२ ॥ चर्मण्वतीमहीचैवमेध्यामेधातिथिस्तदा ॥ ताम्रावतीवेत्रवतीनद्यस्तिस्रोथकौशिकी ॥ २३ ॥ तमसानर्मदाचैवनदीगोदावरीतथा ॥ वैणोपवेणाभीमाचवडवाचैवभारत ॥ २४ ॥ भारतीसुप्रयोगाचकावेरीमुर्मुरातथा ॥ तुंगवेणारुष्णवेणाकपिलाशोणएवच ॥ २५ ॥ एतानद्यस्तुधिष्ययानांमातरोयाःप्रकीर्तिताः ॥ २६ ॥ अद्भुतस्यप्रियाभार्यातस्यपुत्रोविभूरसिः ॥ यावंतःपावकाःप्रोक्ताःसोमास्तावंतएवतु ॥ २७ ॥ अत्रेश्वाप्यन्वयेजाताब्रह्मणोमानसाःप्रजाः ॥ अत्रिःपुत्रान्स्रष्टुकामस्तानेवात्मन्यधारयत् ॥ २८ ॥ तस्यतद्ब्रह्मणःकायान्निर्हरंतिद्रुताशनाः ॥ एवमेतेमहात्मानःकीर्तितास्तेऽग्नयोमया ॥ २९ ॥ अप्रमेयायथोत्पन्नाःश्रीमंतस्तिमिरापहाः ॥ अद्भुतस्यतुमाहात्म्यंयथावेदेषुकीर्तितं ॥ ३० ॥ तादृशंविद्विसर्वेषामेकोत्येषुद्रुताशनः ॥ एकएवैषभगवान्विज्ञेयःप्रथमोंगिराः ॥ ३१ ॥ बहुधानिःसृतःकायाज्ज्योतिष्टोमःऋतुर्यथा ॥ इत्येषवंशःसुमहानग्नीनांकीर्तितोमया ॥ योर्चितोविविधैर्मंत्रैर्हव्यंवहतिदेहिनां ॥ ३२ ॥ इतिश्रीमहाभारतेआरण्यकेपर्वणिमार्कण्डेयसमास्यापर्वणिआंगिरसो० अग्निसमुद्भवेद्वाविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२२ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ मार्कण्डेयउवाच अग्नीनांविविधावंशाःकीर्तितास्तेमयानघ ॥ शृणुजन्मतुर्कौरव्यकार्तिकेयस्यधीमतः ॥ १ ॥ अद्भुतस्याद्भुतंपुत्रंप्रवक्ष्याम्यमितौजसं ॥ जातंब्रह्मर्षिभार्याभिर्ब्रह्मण्यंकीर्तिवर्धनं ॥ २ ॥

प्युपलक्षणं तथाचसर्वकर्माग्निदेवत्यंसर्वेब्राह्मणाअग्निसंततिरित्युक्तंभवति ॥ २८ ॥ तस्यअत्रेः ब्रह्मणःब्राह्मणस्य कायाद्देहात् द्रुताशनाःनिर्हरंतिनिश्चरंतिसार्धः ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ कायात् कस्यप्रजापतेःपुत्रोंगिराःकायस्तस्मात् कशब्दादणप्रत्ययेकस्येदितिइकारोंतादेशः णित्वादादिवद्विः यथाज्योतिष्टोमोयथाउद्भिदादिरूपेणबहुधानिर्गतस्तद्वत् ॥ ३२ ॥ इत्यारण्यकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेद्वाविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२२ ॥ ॥ ७३ ॥ क्रमप्राप्तंकुमारश्चयथोत्पन्नोयथाचाग्नेःसुतोभवदित्यस्योत्तरमाह अग्नीनांविविधावंशाइत्यादिना ॥ १ ॥ अद्भुतस्याग्नेः अद्भुतंअभिनवं ॥ २ ॥